

Кочорба В.Ю.,
к.е.н., доцент ХННІ ДВНЗ «УБС»
Манець О.
магістр ХННІ ДВНЗ «УБС»

ДОСЛІДЖЕННЯ РОЛІ ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛУ В БАНКАХ УКРАЇНИ. СУЧАСНІ РЕАЛІЇ

Актуальність теми. Нестабільна економічна та політична ситуація та непослідовність фінансової політики уряду країни мають негативний вплив на рівень довіри населення до банківської системи. Це призводить до зниження фінансових результатів діяльності вітчизняних банків на фоні посилення ролі банків з іноземним капіталом. Рейтинги банків підтверджують цю інформацію.

Постановка проблеми. Поява банків з іноземним капіталом поруч з позитивним впливом на розвиток фінансового сектора також привнесла певні ризики для фінансової безпеки України та її банківської системи. У зв'язку з цим, дослідження, пов'язані із вивченням наслідків впливу іноземного капіталу на стійкість та конкурентоспроможність банківської системи України, є актуальними.

Викладення основного матеріалу. Основними внутрішніми передумовами експансії іноземного капіталу в банківську систему України є: структурна розбалансованість вітчизняної банківської системи; обмежена кількість фінансово надійних банків в Україні; низька конкурентоспроможність вітчизняної банківської системи. Проте у такого способу розвитку є як позитивні наслідки так і негативні. Деякі науковці наполягають на обмеженні кількості іноземного капіталу в банківській системі України, а деякі навпаки – на спрощенні умов його входу.

Відповідно до ст. 24 Закону України «Про банки і банківську діяльність» іноземні банки мають право відкривати філії та представництва на території України. НБУ здійснює акредитацію філій та представництв іноземних банків на території України, шляхом внесення відповідного запису до Державного реєстру банків та видачі банківської ліцензії. Банк вважається банком з іноземним капіталом, якщо частка такого капіталу складає не менше 10%. Також поряд з цим поняттям виділяють поняття «іноземний банк», основною ознакою якого є контроль іноземними власниками та прийняття стратегічних рішень за кордоном. Частка банків з іноземним капіталом зростає після скорочення кількості банків в Україні до 75 (з них 35 – з іноземним капіталом, включаючи 23 із 100% іноземним капіталом).

НБУ розробив проект Стратегії реформування банківського сектору до 2020 р. з метою забезпечення фінансової стійкості банківського сектору та макроекономічної стабільності, стимулювання економічного зросту за допомогою банківської системи. В даному проекті планується нарощення

частки іноземного капіталу в банківській системі до 50%, що за думкою деяких економістів вважається ризиковим для фінансової стабільності України. Але водночас з позитивними наслідками цей процес має свої ризики. Основним з них є загроза втрати вітчизняними банками позицій на валютному ринку України. Якщо детальніше розглядати ризики, до них можна віднести такі: політичний ризик - втрата повноцінного банківського нагляду та контролю за банківською системою; ризик ліквідності банківської системи - імовірність відтоку капіталу; ризик відмивання грошей; ризик концентрації; фінансовий ризик - втрата прибутку через нестабільність національної валюти; структурний ризик - втрата конкурентоспроможності вітчизняних банків. Серед позитивних наслідків присутності іноземного капіталу є такі як: наповнення вітчизняного валютного ринку ресурсами та зменшення залежності від внутрішньої обмеженості валютних коштів; незначне здешевлення вартості валютних ресурсів за умов стабільного валютного курсу; розширення можливостей щодо ефективного розміщення капіталу і прямих іноземних інвестицій; встановлення відносин між національними та іноземними банками, що сприятиме здійсненню швидкого та якісного валютного обслуговування власних і клієнтських інтересів.

Якщо збільшення кількості іноземного капіталу в банках належним чином регулюється, то структура банківської системи вдосконалюється, банки стимулюються до виходу на міжнародні фондові ринки, більш динамічно розвиваються місцеві фондові ринки. Присутність іноземних банків сприяє витісненню економічно слабких банків, що посилить довіру до вітчизняної банківської системи, а також формуванню конкурентоспроможної та фінансово стійкої банківської системи. За рейтингом найнадійніших банків України, складеним журналом про страхування «Форіншурер» станом на березень 2020 р., з 16 найнадійніших банків 10 – це банки з іноземним капіталом і лише 6 банків з капіталом українського походження: державні «Ощадбанк», «Укресімбанк», «Укргазбанк», «Приватбанк», та приватні «Таскомбанк» та ПУМБ. Повний рейтинг банків можна побачити на рис. 1.

- Райффайзен банк Аваль (Raiffeisen Bank, Австрія)
- Креді Агриколь Банк (Credit Agricole, Франція)
- Укрсиббанк (BNP Paribas Group, Франція)
- Ситибанк (Україна) (Citibank, США)
- ИНГ Банк Україна (ING Group, Нідерланди)
- Ощадбанк* (державний)
- Укрэксімбанк* (державний)
- Укргазбанк (державний)
- ПроКредит Банк (ProCredit Bank, Німеччина)
- Кредобанк (PKO Bank Polska, Польща)
- ОТП Банк (OTP Bank, Угорщина)
- ПУМБ (СКМ Фінанс, Україна)
- ПриватБанк (державний)
- Правекс-банк (Intesa Sanpaolo, Італія)
- Альфа-Банк (ABN Holdings, Люксембург)
- Таскомбанк (Сергей Тигипко, Україна)

Рис 1. Рейтинг надійності банків станом на березень 2020

Але слід розуміти, що кошти іноземних банків не є надійним джерелом кредитування національної економіки, при настанні фінансової кризи вони залишають ринок приймаючої країни.

Висновки. На сьогодні необхідно забезпечити систему управління іноземним капіталом, яка б забезпечувала стабільність та ефективність вітчизняних банків. Через наявність як позитивних так і негативних наслідків присутності іноземного капіталу в банках України, приймаючи рішення про зміну його кількості слід керуватися стратегічними пріоритетами, практична реалізація яких дасть змогу забезпечити цілісність і стабільність функціонування вітчизняної банківської системи.

Література.

1. Дзюблюк О. Іноземний капітал у банківській системі України: вплив на розвиток валютного ринку та діяльність банків. О. Дзюблюк, О. Владимир: Вісник НБУ. – 2014. – № 5. – С. 26-33.
2. Кількість банків в Україні 2020. Мінфін: веб сайт. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/count/>
3. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III: веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/358-16>
4. Рейтинг найнадійніших банків України. Форіншурер: веб-сайт. URL: <https://forinsurer.com/rating-banks>